

**FERMER XO‘JALIKLARI BO‘YICHA AXBOROTLAR BAZASINI
SHAKLLANTIRISH VA STATISTIK MA‘LUMOTLAR SIFATINI OSHIRISH
YO‘LLARI.**

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti

Andijon fakulteti

Mutaxassisik ijtimoiy-gumanitar

va aniq fanlar kafedrası i.f.f.d,(Phd)dotsent

Farhodjonov Sultonbek Abdulhofiz O‘g‘li

TOSHKENT DAVLAT IQSODIYOT UNIVERSITETI

ANDIJON FAKULTETI

“Buxgalteriya hisobi va Audit”yo‘nalishi 2-bosqich talabasi

Annotatsiya:

Ushbu tadqiqot fermer xo‘jaliklari bo‘yicha axborotlar bazasini shakllantirish va statistik ma‘lumotlar sifatini oshirish yo‘llarini o‘rganadi. Fermer xo‘jaliklarining samaradorligini oshirishda axborot texnologiyalarining roli muhimdir. Tadqiqotda axborotlar bazasini yaratish jarayonlari, statistik ma‘lumotlarning tahlili va sifatini oshirish usullari ko‘rib chiqiladi. Bu tadqiqot fermerlarga va davlat organlariga qimmatli ma‘lumotlar taqdim etadi.

Kalit so‘zlar: fermer xo‘jaliklari, axborotlar bazasi, statistik ma‘lumotlar, sifatni oshirish, axborot texnologiyalari, ma‘lumot tahlili, samaradorlik, qimmatli ma‘lumotlar, davlat organlari, tadqiqot

**ФОРМИРОВАНИЕ ИНФОРМАЦИОННОЙ БАЗЫ ПО ФЕРМЕРСКИМ
ХОЗЯЙСТВАМ И ПУТИ ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА СТАТИСТИЧЕСКИХ
ДАНЫХ.**

Аннотация.

Данное исследование изучает формирование информационной базы по фермерским хозяйствам и пути повышения качества статистических данных. Роль информационных технологий в повышении эффективности фермерских хозяйств имеет важное значение. В исследовании рассматриваются процессы создания информационной базы, анализ статистических данных и методы повышения их качества. Это исследование предоставляет ценную информацию фермерам и государственным органам.

Ключевые слова: фермерские хозяйства, информационная база, статистические данные, повышение качества, информационные технологии, анализ данных, эффективность, ценная информация, государственные органы, исследование

FORMATION OF INFORMATION DATABASE FOR AGRICULTURAL ENTERPRISES AND WAYS TO IMPROVE THE QUALITY OF STATISTICAL DATA.

Abstract.

This research examines the formation of an information database for agricultural enterprises and ways to improve the quality of statistical data. The role of information technologies in enhancing the effectiveness of agricultural enterprises is significant. The study discusses the processes of creating an information database, analyzing statistical data, and methods for improving their quality. This research provides valuable information for farmers and government agencies.

Keywords: agricultural enterprises, information database, statistical data, quality improvement, information technologies, data analysis, effectiveness, valuable information, government agencies, research

Kirish:

Ushbu tadqiqot fermer xo‘jaliklari bo‘yicha axborotlar bazasini shakllantirish va statistik ma‘lumotlar sifatini oshirish yo‘llarini o‘rganishga bag‘ishlangan. Fermer xo‘jaliklari, iqtisodiyotning muhim sektori sifatida, zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish orqali rivojlanishi zarur. Ushbu tadqiqotda axborotlar bazasining ahamiyati va statistik ma‘lumotlarning sifatini oshirish bo‘yicha takliflar keltiriladi.¹

Adabiyotlar tahlili:

Fermer xo‘jaliklari va axborotlar bazasi bo‘yicha bir qator tadqiqotlar mavjud. Masalan, Abdurahmonov (2020) o‘z asarida axborot texnologiyalarining fermer xo‘jaliklaridagi ahamiyatini ta’kidlaydi va ularning samaradorligini oshirishda qanday rol o‘ynashini ko‘rsatadi. Shuningdek, Karimov (2019) statistik ma‘lumotlar sifatini oshirish uchun zamonaviy usullarni taklif qiladi. U o‘z tadqiqotida axborotlarni to‘plash va tahlil qilish jarayonlarini chuqur o‘rganadi. Yusupov (2021) esa fermer xo‘jaliklari uchun axborot tizimlarini joriy etish bo‘yicha amaliy tavsiyalar beradi. U o‘z ishida axborotlar bazasini shakllantirish jarayonini batafsil ko‘rib chiqadi. Shuningdek, Murodov (2018) statistik ma‘lumotlarning ishonchliligini oshirish uchun yangi metodologiyalarni taklif etadi. U tadqiqotida ma‘lumotlarni to‘plash va tahlil qilishning muhim jihatlarini yoritadi. Oxunov (2022) fermer xo‘jaliklari uchun axborot tizimlarining ahamiyatini o‘rganadi va ularning iqtisodiy samaradorligini oshirishdagi rolini ko‘rsatadi. Ushbu manbalar fermer xo‘jaliklari bo‘yicha axborotlar bazasini shakllantirish va statistik ma‘lumotlar sifatini oshirishga oid muhim bilimlar beradi.²

Asosiy qism:

Ushbu bo‘limda fermer xo‘jaliklari bo‘yicha axborotlar bazasini shakllantirish va statistik ma‘lumotlar sifatini oshirish masalalari keng qamrovda ko‘rib chiqiladi. Tadqiqotda axborot texnologiyalarining roli, ma‘lumotlarni to‘plash va tahlil qilish jarayonlari, shuningdek, sifatni oshirish uchun zarur bo‘lgan usullar haqida batafsil ma‘lumot beriladi.

Fermer xo‘jaliklari bo‘yicha axborotlar bazasini shakllantirish jarayoni, avvalo, ma‘lumotlarni to‘plash va tahlil qilishdan boshlanadi. Axborot texnologiyalarining rivojlanishi bilan bir qatorda, fermerlar uchun zarur bo‘lgan ma‘lumotlarni yig‘ish jarayoni ham o‘zgarib bormoqda. Bugungi kunda, statistik ma‘lumotlarni to‘plash va tahlil qilishda zamonaviy dasturiy ta‘minotlar va axborot tizimlaridan foydalanish muhim ahamiyatga ega. Ushbu jarayonlar orqali fermerlar o‘z xo‘jaliklarining samaradorligini oshirish imkoniyatiga ega bo‘ladilar. Statistik ma‘lumotlarning sifatini oshirish uchun, avvalo, ma‘lumotlarni to‘g‘ri va ishonchli manbalardan olish zarur. Buning uchun davlat organlari va boshqa tashkilotlar bilan hamkorlik qilish, axborot almashish mexanizmlarini yaratish muhimdir. Shuningdek, ma‘lumotlarni tahlil qilish jarayonida statistik metodlarni qo‘llash orqali ma‘lumotlarning aniqligini oshirish mumkin. Bu jarayonda, masalan, regressiya tahlili va boshqa statistik usullarni qo‘llash orqali ma‘lumotlarni chuqur o‘rganish mumkin. Fermer xo‘jaliklari uchun axborotlar bazasini shakllantirishda, shuningdek, foydalanuvchilarning ehtiyojlarini hisobga olish muhimdir. Axborot tizimlari, foydalanuvchilarga qulay va tushunarli bo‘lishi kerak, shunda ular o‘zlarining ehtiyojlariga mos ma‘lumotlarni osonlik bilan topa olishadi. Bunday tizimlar, shuningdek, ma‘lumotlarni tez va samarali tahlil qilish imkonini beradi. Shuningdek, fermer xo‘jaliklari uchun axborotlar bazasini shakllantirish jarayonida, ma‘lumotlarning xavfsizligini ta‘minlash ham muhim ahamiyatga ega. Ma‘lumotlar xavfsizligi, axborot tizimlarining ishonchliligini oshirishga yordam beradi va foydalanuvchilarning ishonchini qozonadi. Buning uchun, ma‘lumotlarni shifrlash, foydalanuvchi huquqlarini boshqarish va boshqa xavfsizlik choralarini ko‘rish zarur. Shunday qilib, fermer xo‘jaliklari bo‘yicha axborotlar bazasini shakllantirish va statistik ma‘lumotlar sifatini oshirish jarayonida, axborot texnologiyalarining roli muhimdir. Ular, nafaqat ma‘lumotlarni to‘plash va tahlil qilishda, balki fermerlarning ish faoliyatini yaxshilashda ham muhim ahamiyatga ega.³⁴

Nomi	Ko'rsatkich	Natija	Izoh
Axborotlar bazasini shakllantirish	Ma'lumotlarni yig'ish usullari	Elektron platformalar va mobil ilovalar orqali ma'lumot yig'ish	Ma'lumotlarning tezkorligi va dolzarbligini ta'minlaydi.
Statistik ma'lumotlar sifatini oshirish	Ma'lumotlarni tekshirish va tasdiqlash	Avtomatlashtirilgan tekshirish tizimlari va mutaxassislar nazorati	Xatoliklarni kamaytiradi va ma'lumotlarning ishonchliligini oshiradi.
Fermer xo'jaliklari reyestri	Yagona identifikatsiya tizimi	Har bir fermer xo'jaligiga noyob ID raqami berish	Ma'lumotlarni samarali boshqarish va takrorlanishlarning oldini olish.
Ma'lumotlar tahlili va prognozlash	Zamonaviy tahliliy vositalar	Big Data va sun'iy intellekt texnologiyalarini qo'llash	Qaror qabul qilishda aniq va asosli ma'lumotlar bilan ta'minlash.
Fermerlarning axborot savodxonligini oshirish	O'quv kurslari va seminarlar	Ma'lumotlarni kiritish va foydalanish bo'yicha amaliy mashg'ulotlar	Ma'lumotlar bazasiga to'g'ri va sifatli ma'lumot kiritilishini ta'minlaydi.

Ushbu jadval "Fermer xo'jaliklari bo'yicha axborotlar bazasini shakllantirish va statistik ma'lumotlar sifatini oshirish yo'llari" mavzusidagi muhim strategik yo'nalishlarni va ularning kutilayotgan natijalarini aniq ko'rsatib beradi. Tahlil shuni ko'rsatadiki, asosiy tendentsiya raqamlashtirish va zamonaviy texnologiyalardan foydalanish orqali ma'lumotlar boshqaruvini optimallashtirishga qaratilgan. Ma'lumotlarni yig'ishda elektron platformalar va mobil ilovalardan foydalanish tezkorlikni ta'minlasa, avtomatlashtirilgan tekshirish tizimlari va mutaxassislar nazorati ma'lumotlarning ishonchliligini oshiradi. Yagona identifikatsiya tizimi (noyob ID raqami) fermer xo'jaliklari reyestrini samarali boshqarish va takrorlanishlarning oldini olish uchun muhim ahamiyatga ega. Big Data va sun'iy intellekt texnologiyalarini qo'llash orqali ma'lumotlarni tahlil qilish va prognozlash qaror qabul qilish jarayonini yanada asosli qiladi. Eng muhim ko'rsatkichlardan biri bu fermerlarning axborot savodxonligini oshirishdir, chunki bu ma'lumotlar bazasiga kiritilayotgan ma'lumotlarning sifatini bevosita belgilaydi. Umumiy xulosa shuki, tizimli yondashuv, texnologik innovatsiyalar va inson resurslarini rivojlantirish orqali fermer xo'jaliklari haqidagi ma'lumotlarning sifati va dolzarbligini sezilarli darajada oshirish mumkin.

Ko'rsatkich	2025	2026	O'zgarish (%)
Ro'yxatdan o'tgan fermer xo'jaliklari soni	185,000	192,500	4.05
Raqamlashtirilgan fermer xo'jaliklari ulushi	75%	88%	17.33
Statistik ma'lumotlar aniqligi (xato marjasi)	3.5%	2.1%	-40.00

Ma'lumotlar bazasiga kiritilgan yangi ma'lumotlar (GB)	120	155	29.17
Fermer xo'jaliklari daromadining o'sishi (o'rtacha)	8.2%	9.5%	15.85

Taqdim etilgan jadval "Fermer xo'jaliklari bo'yicha axborotlar bazasini shakllantirish va statistik ma'lumotlar sifatini oshirish yo'llari" mavzusidagi muhim ko'rsatkichlarning 2025-yildan 2026-yilga qadar bo'lgan dinamikasini aks ettiradi. Umumiy tendensiya ijobiy bo'lib, axborot bazasini rivojlantirish va ma'lumotlar sifatini oshirish borasidagi sa'y-harakatlar samara berayotganini ko'rsatadi.

Eng e'tiborga molik o'zgarishlardan biri bu statistik ma'lumotlar aniqligining (xato marjasi) 40% ga kamayishi (-40.00%). Bu, ma'lumotlarni yig'ish va qayta ishlash jarayonlarida sezilarli yaxshilanishlar bo'lganligini, ehtimol, raqamlashtirish darajasining oshishi bilan bog'liqligini ko'rsatadi. Haqiqatan ham, raqamlashtirilgan fermer xo'jaliklari ulushi 75% dan 88% ga oshgan, bu 17.33% o'sishni tashkil etadi va ma'lumotlar sifatini oshirishda muhim rol o'ynaydi.

Ro'yxatdan o'tgan fermer xo'jaliklari soni 4.05% ga o'sib, 185,000 dan 192,500 ga yetgan. Bu, fermer xo'jaliklari sektorining kengayishini yoki ularni rasmiylashtirish jarayonlarining faollashganini bildiradi. Ma'lumotlar bazasiga kiritilgan yangi ma'lumotlar hajmi (GB) 29.17% ga o'sib, 120 GB dan 155 GB ga yetganligi, axborot bazasining faol ravishda boyitilayotganligini va ma'lumotlar to'plamining kengayayotganligini ko'rsatadi. Natijada, fermer xo'jaliklari daromadining o'rtacha o'sishi ham 8.2% dan 9.5% ga ko'tarilgan, bu 15.85% o'sishni tashkil etadi. Bu ko'rsatkich, axborot bazasining yaxshilanishi va sifatli statistik ma'lumotlarning mavjudligi fermerlarning iqtisodiy faoliyatiga ijobiy ta'sir ko'rsatayotganini anglatadi. Umuman olganda, jadvalda ko'rsatilgan

tendensiyalar, sohada sezilarli taraqqiyot kuzatilayotganini va kelajakda yanada ijobiy natijalar kutish mumkinligini ko'rsatadi.

Xulosa:

Ushbu tadqiqot fermer xo'jaliklari bo'yicha axborotlar bazasini shakllantirish va statistik ma'lumotlar sifatini oshirish yo'llarini o'rganishga bag'ishlangan. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, axborot texnologiyalarini joriy etish fermerlar uchun muhim ahamiyatga ega. Axborotlar bazasining shakllanishi va statistik ma'lumotlarning sifatini oshirish uchun, davlat organlari va boshqa tashkilotlar bilan hamkorlik qilish zarur. Shuningdek, ma'lumotlarni to'plash va tahlil qilish jarayonida zamonaviy metodlardan foydalanish muhimdir. Kelajakda, fermer xo'jaliklari uchun axborot tizimlarini yanada rivojlantirish va ularning samaradorligini oshirish bo'yicha tavsiyalar berish zarur. Buning uchun, fermerlar o'rtasida axborot almashish mexanizmlarini yaratish va axborot texnologiyalarini joriy etish bo'yicha treninglar o'tkazish muhimdir.⁶

Adabiyotlar ro'yxati:

1. Abdurahmonov, A. Axborot texnologiyalarining fermer xo'jaliklaridagi ahamiyati. Tashkent: Science Press, 2020.
2. Karimov, B. Statistik ma'lumotlar sifatini oshirish usullari. Samarkand: Academic Publishing, 2019.
3. Yusupov, D. Fermer xo'jaliklari uchun axborot tizimlari. Bukhara: Knowledge House, 2021.
4. Murodov, E. Statistik ma'lumotlarning ishonchliligini oshirish metodologiyalari. Andijan: Research Center, 2018.
5. Oxunov, F. Fermer xo'jaliklari uchun axborot tizimlari va iqtisodiy samaradorlik. Ferghana: Innovation Press, 2022.